

2. Витрук Н.В. Общая теория правового положения личности. М.: Норма, 2008. – 488 с.
3. Дубинин Н. П. Что такое человек. М.: Мысль, 1983. – 334 с.

Ключові слова: біологічні права, особисті немайнові права, свобода, конвенція про права людини та біомедицину.

Ключевые слова: биологические права, личные неимущественные права, свобода, конвенция о правах человека и биомедицине.

Key words: biological rights, personal non-property rights, freedom, Convention on Human Rights and Biomedicine.

ОЛЬКИНА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

Розвиток демократії в Україні неможливий без існування політичних партій, функціонування яких безпосередньо пов'язане з європейською інтеграцією. З огляду на важливість розвитку партійної системи України зростає необхідність деталізації її конституційного регулювання з урахуванням європейських стандартів.

Органом, що генерує європейські стандарти Європейською комісією за демократію через право (Венеційською комісією), було сформульовано вихідні положення щодо діяльності політичних партій, які можна згрупувати за такими напрямками:

1) реалізації свободи асоціацій у частині політичних партій, зокрема порядку їх створення (реєстрації) та сутності. Так, у Положенні про правове регулювання діяльності політичних партій 2010 року міститься дефініція «політична партія», а саме: «... добровільне об'єднання осіб, одним із завдань яких є участь в управлінні громадським життям, в тому числі шляхом висунення кандидатур на вільних і демократичних виборах» [1]. Зі змісту якої, можна зробити висновок, ч. 2 ст. 36 Конституції України, за якою «політичні партії в Україні сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах» [2] є безпідставним звуженням їх діяльності та має бути викладена у такій редакції: «Політичні партії в Україні беруть участь в управлінні громадським життям, у виборах органів державної влади і місцевого самоврядування, а також референдумах, сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян». Пропонована норма розширить сфери функціонування політичних партій та забезпечить можливість існування політичних партій, навіть якщо вони не беруть участі у виборах, що відповідає європейським стандартам;

2) гарантування суб'єктивного права на свободу об'єднань у політичні партії шляхом регулювання заборони й розпуску політичних партій. Венеційська комісія вивчила та узагальнила практику держав-членів Ради Європи й дійшла висновку: «Заборона або насильницький розпуск політичних партій може бути виправданий тільки в тому випадку, якщо партії проповідують насильство або використання насильства як політичного засобу для зміни демократичного конституційного ладу, тим самим підриваючи права і свободи, гарантовані Конституцією. Той факт, що партія закликає до мирної зміни Конституції, не є достатнім для її заборони або розпуску» [3]. Крім того, Венеційська комісія підкреслила, що навіть у випадку згаданих порушень «правові заходи, спрямовані на заборону або ж передбачений законом насильницький розпуск політичних партій, повинні бути результатом судового висновку про неконституційність цих партій, бути мірою виняткового характеру й відповідати принципу пропорційності. Будь-які такі заходи повинні ґрунтуватися на достатніх доказах того, що партія загалом, а не тільки її окремі члени переслідує політичні цілі, використовуючи або готуючись використовувати кошти, що суперечать конституції», і що «рішення про заборону або розпуск політичної партії має прийматися конституційним судом або іншим компетентним судовим органом з дотриманням усіх процесуальних гарантій відкритого й неупередженого судового розгляду» [3]. Заборона або розпуск політичної партії в Україні є конституційною санкцією за скоєний конституційний делікт, тому виходячи з їх природи, має бути встановленою та застосованою органом конституційної юрисдикції – Конституційним Судом України, що в свою чергу потребує розширення його повноважень. Для оперативного реагування на порушення політичною партією Конституції України варто надати можливість звернення до Конституційного Суду України з цього приводу як 45 народним депутатам України, так і Уповноваженому Верховної Ради України, Верховному Суду України, Міністерству юстиції України, правоохоронним органам.

3) принципи правового регулювання діяльності політичних партій розкривають їх внутрішньоструктурні взаємозв'язки та взаємодію з органами публічної влади, іншими інститутами громадянського суспільства. Серед них в Україні назріла конституціоналізація принципу відповідності діяльності політичної партії змісту її Статуту та програми, що сприятиме ефективізації політичного процесу, а також принципу підзвітності. Щодо останнього, з метою забезпечення їх прозорості та відкритості доречно доповнити ст. 36 Конституції України пунктом у такій редакції: «Політичні партії в Україні підзвітні її членам. Щорічні звіти про діяльність політичної партії оприлюднюються у засобах масової інформації»;

4) особливості фінансування політичних партій, включаючи заборони на фінансові внески до політичних партій з іноземних джерел;

5) гарантування діяльності опозиційних партій шляхом нормативного закріплення їх основних прав: створення тимчасових слідчих

комісій Верховної Ради України, державного фінансування функціонування тіньового уряду (який складається з опозиційних народних депутатів України), внесення одного питання під час формування порядку денного засідань Верховної Ради України тощо.

Список використаної літератури:

1. Положення про правове регулювання діяльності політичних партій 2010 року. Прийнято Венеціанською комісією на 84-му пленарному засіданні (Венеція, 15-16 жовтня 2010 року) CDL-AD(2010)024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.osce.org/ru/odihr/81988>
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 142.
3. Положення про заборону та розпуск політичних партій та аналогічні заходи. Прийнято Венеціанською комісією на 41-му Пленарному засіданні (Венеція, 10–11 грудня 1999 року) CDLINF(2000)001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLINF\(2000\)001-rus](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLINF(2000)001-rus)

Ключові слова: політичні партії, свобода об'єднання, європейські стандарти та принципи.

Ключевые слова: политические партии, свобода объединения, европейские стандарты и принципы.

Key words: political parties, freedom of association, European standards and principles.

ТЕРЛЕЦЬКИЙ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АКТАМИ І ДІЯМИ, ЩО ВИЗНАНІ НЕКОНСТИТУЦІЙНИМИ: АНАЛІЗ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Юридична відповідальність органів влади є одним з видів соціальної відповідальності держави, одним з важливих шляхів практичного здійснення положень статті 3 Конституції України, яка серед іншого закріплює, що «держава відповідає перед людиною за свою діяльність». Така відповідальність не зводиться лише до політичної чи моральної відповідальності публічної влади перед суспільством, а в тому числі має ознаки юридичної відповідальності держави та її органів за невиконання чи неналежне виконання своїх обов'язків. Наведене розуміння визначається задекларованим у статті 1 Конституції статусом Української держави як правової, згідно з яким держава, органи влади та людина рівною мірою несуть відповідальність за порушення норм права та невиконання покладених на них обов'язків.